

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ**

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αθήνα, **01-08-2024**

Αριθ. Πρωτ. : **61447 - 01-08-2024**

Ταχ. Δ/ση : Κάνιγγος 20
Ταχ. Κώδικας : 10677
Τηλέφωνο : 210 3893572
Email : gen-sec@mindev.gov.gr

Θέμα: «Εγκύκλιος Οδηγία – Διευκρινίσεις επί ερωτημάτων σχετικά με τις επιμελητηριακές εκλογές 2024».

Σε απάντηση των ερωτημάτων που τέθηκαν με την με αρ. πρωτ. 2800/08-07-2024 (εισ. 54699/10-07-2024) επιστολή του Προέδρου της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων Ελλάδος με τίτλο «Διευκρινήσεις επί θεμάτων εκλογικής διαδικασίας εν όψει των επιμελητηριακών αρχαιρεσιών της 15ης Νοεμβρίου με 15 Δεκεμβρίου 2024», και με σκοπό την ομοιόμορφη εφαρμογή του ν. 4497/2017 από όλα τα Επιμελητήρια της χώρας, δίδονται οι ακόλουθες διευκρινήσεις στα ερωτήματα που τέθηκαν:

Ερώτημα 1

Η ανώνυμη εταιρεία διοικείται από διοικητικό συμβούλιο, μέλη του οποίου ή και ανώτατα διοικητικά στελέχη (μέχρι τρία) υποδεικνύονται από αυτό για να είναι εκλογείς. Η ανώνυμη εταιρεία με σύμβουλο-διαχειριστή (άρθρο 115 ν. 4548/2018) δεν έχει διοικητικό συμβούλιο. Ερωτάται πόσες ψήφους θα διαθέτει.

Διευκρίνιση 1

Από το πρώτο εδάφιο της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «κάθε ανώνυμη εταιρεία διαθέτει τρεις ψήφους».

Συνεπώς, η ανώνυμη εταιρεία, ανεξάρτητα από τον τρόπο διοίκησής της **διαθέτει τρεις (3) ψήφους**.

Από το δεύτερο εδάφιο της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι «το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τρεις εκπροσώπους, οι οποίοι πρέπει να είναι μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή ανώτατα διοικητικά στελέχη και υποδεικνύονται από το Διοικητικό Συμβούλιο». Παράλληλα, από την παρ. 1 του άρθρου 15 του ν. 4548/2018 προβλέπεται ότι, «αντί διοικητικού συμβουλίου, το καταστατικό μπορεί να προβλέπει το διορισμό μονομελούς διοικητικού οργάνου (σύμβουλος-διαχειριστής), εκλεγόμενου από τη γενική συνέλευση. Ο σύμβουλος-διαχειριστής είναι πάντοτε φυσικό πρόσωπο.»

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι, καταρχήν, το δικαίωμα ψήφου ασκείται από διακριτούς εκπροσώπους – φυσικά πρόσωπα. Δεδομένου ότι η ανώνυμη εταιρεία διαθέτει τρεις (3) ψήφους, ο σύμβουλος-διαχειριστής έχει τις εξουσίες του διοικητικού συμβουλίου και ότι ο σύμβουλος-διαχειριστής είναι φυσικό πρόσωπο προκύπτει το συμπέρασμα ότι **ο σύμβουλος διαχειριστής δεν μπορεί να ασκήσει και τα τρία (3) δικαιώματα ψήφου αυτοπροσώπως** αλλά θα πρέπει να υποδείξει (προς την εκλογική επιτροπή) **είτε δύο (2) ανώτατα διοικητικά στελέχη ως εκπροσώπους**, εφόσον και ο ίδιος ασκήσει το δικαίωμα ψήφου, **είτε τρία (3) ανώτατα διοικητικά στελέχη ως εκπροσώπους**, εφόσον ο ίδιος επιλέξει να μην ασκήσει το δικαίωμα ψήφου.

Ερώτημα 2

Ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού και η Ευρωπαϊκή Εταιρεία, που εγγράφονται υποχρεωτικά στο ΓΕΜΗ (άρθρο 16, παρ. 1 ν. 4919/2022) εξομοιώνονται με την ανώνυμη εταιρεία και διαθέτουν και αυτές οι νομικές οντότητες τρεις ψήφους;

Διευκρίνιση 2

Ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού ρυθμίζεται από τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 2137/1985. Από την παρ. 1 του άρθρου 24 του Κανονισμού (ΕΟΚ) 2137/1985 προβλέπεται ότι: «τα μέλη του ομίλου ευθύνονται αλληλεγγύως και απεριορίστως για τα πάσης φύσεως χρέη του». Αντίθετα,

από την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4548/2018 προβλέπεται ότι «η ανώνυμη εταιρεία είναι κεφαλαιουχική εταιρεία με νομική προσωπικότητα, για τα χρέη της οποίας ευθύνεται μόνο η ίδια με την περιουσία της». Επιπρόσθετα, από την περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι «Κάθε προσωπική εταιρεία διαθέτει δύο ψήφους. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται ως εξής: αα. για τις ομόρρυθμες εταιρείες, από δύο ομόρρυθμους εταίρους της, που υποδεικνύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπο αυτών, ββ. για τις ετερόρρυθμες εταιρείες, είτε από δύο ομόρρυθμους εταίρους είτε από τον ομόρρυθμο και έναν ετερόρρυθμο εταίρο, που υποδεικνύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπο αυτών.».

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού, βάσει του λειτουργικού κριτηρίου της ευθύνης για τα χρέη του νομικού προσώπου, προσομοιάζει με την ομόρρυθμη εταιρία, και όχι με την ανώνυμη. **Στο μέτρο αυτό ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Οικονομικού Σκοπού, εφόσον είναι μέλος επιμελητηρίου, διαθέτει δύο (2) ψήφους που ασκούνται από δύο (2) διακριτά μέλη του, εκπροσωπούμενα από φυσικά πρόσωπα.**

Η Ευρωπαϊκή Εταιρεία (Societas Europaea - SE) ρυθμίζεται από τον Κανονισμό (ΕΕ) 2157/2001. Από την παρ. 2 του άρθρου 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2157/2001 προβλέπεται ότι «η SE είναι εταιρία της οποίας το κεφάλαιο διαιρείται σε μετοχές. Ο μέτοχος ευθύνεται μόνο μέχρι του ποσού του κεφαλαίου το οποίο έχει καλύψει». Επίσης, από την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4548/2018 προβλέπεται ότι «η ανώνυμη εταιρεία είναι κεφαλαιουχική εταιρεία με νομική προσωπικότητα, για τα χρέη της οποίας ευθύνεται μόνο η ίδια με την περιουσία της». Επιπρόσθετα, από το πρώτο εδάφιο της περ. ε' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «κάθε ανώνυμη εταιρεία διαθέτει τρεις ψήφους».

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι η Ευρωπαϊκή Εταιρεία, βάσει του λειτουργικού κριτηρίου της ευθύνης για τα χρέη του νομικού προσώπου, προσομοιάζει με την ανώνυμη εταιρεία. **Στο μέτρο αυτό, η Ευρωπαϊκή Εταιρεία, εφόσον είναι μέλος επιμελητηρίου, διαθέτει τρεις (3) ψήφους.**

Ερώτημα 3

Η Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (ΚΟΙΝΣΕΠ), ο Κοινωνικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης (ΚΟΙΣΠΕ) και οι Ενεργειακές Κοινότητες που εγγράφονται υποχρεωτικά στο Γ.Ε.ΜΗ. και έχουν συνεταιριστικό χαρακτήρα, που εξομοιώνεται με τον Αστικό συνεταιρισμό, διαθέτουν δύο ψήφους;

Διευκρίνιση 3

Από την παρ. 1 του άρθρου 14 του ν. 4430/2016 προβλέπεται ότι «Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.) είναι οι αστικοί συνεταιρισμοί του ν. 1667/1986, που έχουν ως καταστατικό σκοπό τη συλλογική και την κοινωνική ωφέλεια, όπως ορίζονται στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 2 και διαθέτουν εκ του νόμου εμπορική ιδιότητα». Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 12 του ν. 2716/1999, περί Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.), «τα δικαιώματα των μελών διέπονται από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 4 του ν. 1667/1986, περί αστικών συνεταιρισμών.». Παράλληλα, από την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 4513/2018 προβλέπεται ότι «η Ενεργειακή Κοινότητα (Ε.Κοιν.) είναι αστικός συνεταιρισμός αποκλειστικού σκοπού με στόχο την προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας». Επιπρόσθετα, από το πρώτο εδάφιο της περ. ι' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «κάθε συνεταιρισμός διαθέτει δύο ψήφους».

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (Κοιν.Σ.Επ.), οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης (Κοι.Σ.Π.Ε.) και οι Ενεργειακές Κοινότητες (Ε.Κοιν.) **διαθέτουν δύο (2) ψήφους**.

Ερώτημα 4

Οι αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες με οικονομικό σκοπό του άρθρου 784 ΑΚ και οι Κοινοπραξίες που εγγράφονται και αυτές υποχρεωτικά στο Γ.Ε.ΜΗ., ρυθμίζονται από τα άρθρα 270 και 293, αντίστοιχα, του ν. 4072/2012 και φαίνεται ότι εξομοιώνονται με τις ομόρρυθμες εταιρείες, οπότε δικαιούνται και αυτές μέχρι δύο ψήφους;

Διευκρίνιση 4

Από την παρ. 1 του άρθρου 270 του ν. 4072/2012 προβλέπεται ότι, «οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου (σ.σ. ομόρρυθμες εταιρίες), με εξαίρεση εκείνη της παρ. 3 του άρθρου 251, εφαρμόζονται αναλόγως και στην αστική εταιρεία με νομική προσωπικότητα». Επίσης από την παρ. 3 του άρθρου 293 του ν. 4072/2012 προβλέπεται ότι, «εφόσον η κοινοπραξία ασκεί εμπορική δραστηριότητα, καταχωρίζεται υποχρεωτικά στο Γ.Ε.ΜΗ. και εφαρμόζονται ως προς αυτήν αναλόγως οι διατάξεις για την ομόρρυθμη εταιρεία». Επιπρόσθετα, από την περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι «κάθε προσωπική εταιρεία διαθέτει δύο ψήφους. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται ως εξής: αα. για τις ομόρρυθμες εταιρείες, από δύο ομόρρυθμους εταίρους της, που υποδεικνύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπο αυτών, ββ. για τις ετερόρρυθμες εταιρείες, είτε από δύο ομόρρυθμους εταίρους είτε από τον ομόρρυθμο και έναν ετερόρρυθμο εταίρο, που υποδεικνύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπο αυτών.».

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι αστικές μη κερδοσκοπικές εταιρείες, με οικονομικό σκοπό του άρθρου 784 ΑΚ, και οι Κοινοπραξίες, που ασκούν εμπορική δραστηριότητα, **διαθέτουν δύο (2) ψήφους**.

Ερώτημα 5

Αμφιβολία έχει αναφύει σχετικά με την υποχρέωση κάθε συνδυασμού να έχει το 1/3 των υποψηφίων του από το άλλο φύλο. Η γραμματική διατύπωση του άρθρου 73 παρ. 2 του ν. 4497/2017 αναφέρει ότι το 1/3 υπολογίζεται όχι επί του συνόλου των υποψηφίων του συνδυασμού, αλλά επί του αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Κατά την άποψη της νομικής μας υπηρεσίας (σ.σ. της Κ.Ε.Ε.Ε.) η διατύπωση του νόμου είναι σαφής και το 1/3 υπολογίζεται επί του αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, ασχέτως αριθμού υποψηφίων στο συνδυασμό (και όχι σε κάθε τμήμα).

Διευκρίνιση 5

Από την παρ. 2 του άρθρου 73 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «το ψηφοδέλτιο κάθε συνδυασμού περιλαμβάνει, για κάθε τμήμα του επιμελητηρίου, αριθμό υποψηφίων τουλάχιστον

διπλάσιο του αριθμού των εδρών που αντιστοιχούν στο οικείο τμήμα. Ο αριθμός των υποψηφίων του συνδυασμού από κάθε φύλο είναι ίσος, τουλάχιστον, με το ένα τρίτο (1/3) του συνολικού αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου».

Από τη γραμματική διατύπωση της ως άνω διάταξης προκύπτει το συμπέρασμα ότι από κάθε βιολογικό φύλο (αρσενικό, θηλυκό) θα πρέπει να υπάρχουν στο ψηφοδέλτιο του συνδυασμού εκπρόσωποι ίσοι με τουλάχιστον 1/3 επί του αριθμού των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

Ας υποθέσουμε ένα παράδειγμα επιμελητηρίου με τρία τμήματα, έστω τα Α', Β' και Γ' και συνολικό αριθμό εδρών 21. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να τηρούνται τα ακόλουθα:

Τμήμα	Αριθμός εδρών	Ελάχιστος αριθμός υποψηφίων συνδυασμού	Ελάχιστος αριθμός υποψηφίων από κάθε φύλο
A	9	18	
B	7	14	
Γ	5	10	
ΣΥΝΟΛΟ	21	42	7

Ερώτημα 6

Άλλο ερώτημα έχει γεννηθεί όσον αφορά στην ταμειακή ενημερότητα των εκλογέων. Υπάρχουν περιπτώσεις που η οφειλή από τέλη Γ.Ε.ΜΗ. έχει βεβαιωθεί στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ.. Η ταμειακή αυτή βεβαίωση σημαίνει και ταμειακή ενημερότητα για το μέλος του επιμελητηρίου που θέλει να είναι εκλογέας ή όχι;

Διευκρίνιση 6

Από την παρ. 2 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «νομικά πρόσωπα, μέλη του Επιμελητηρίου, που έχουν καταβάλει τα τέλη τήρησης μερίδας στο Γ.Ε.ΜΗ. μέχρι και το προηγούμενο των εκλογών έτος, θεωρούνται ταμειακώς ενήμερα. Φυσικά πρόσωπα ή υποκαταστήματα ημεδαπών επιχειρήσεων, μέλη του Επιμελητηρίου, που έχουν καταβάλει τα

τέλη τήρησης μερίδας Γ.Ε.ΜΗ. ή την ετήσια συνδρομή στο οικείο Επιμελητήριο μέχρι και το προηγούμενο των εκλογών έτος, θεωρούνται ταμειακώς ενήμερα.».

Από την επισκόπηση της ως άνω διάταξης, προκύπτει πως ταμειακώς ενήμερα είναι, καταρχήν, **τα νομικά πρόσωπα**, μέλη του επιμελητηρίου, που έχουν **καταβάλει** τα τέλη τήρησης μερίδας στο Γ.Ε.ΜΗ., μέχρι και το προηγούμενο των εκλογών έτος (δηλαδή μέχρι και το 2023). Η βεβαίωση των οφειλόμενων τελών στις αρμόδιες Δ.Ο.Υ. δεν ισοδυναμεί, προφανώς, με καταβολή τους στο οικείο επιμελητήριο και άρα δεν επαρκεί προκειμένου να θεωρηθεί ένα νομικό πρόσωπο ταμειακώς ενήμερο. Την καταβολή των τελών μερίδας βεβαιώνει η αρμόδια υπηρεσία Γ.Ε.ΜΗ. εκάστου επιμελητηρίου. Ωστόσο, για τα **φυσικά πρόσωπα**, μέλη του επιμελητηρίου, δεν είναι απαραίτητη η καταβολή των τελών τήρησης μερίδας Γ.Ε.ΜΗ. **αλλά αρκεί και η καταβολή της ετήσιας συνδρομής στο οικείο επιμελητήριο** μέχρι και το προηγούμενο των εκλογών έτος (2023).

Ερώτημα 7

Το δικαίωμα ψήφου, κατά τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017, ασκείται από τα μέλη των επιμελητηρίων εφόσον είναι ταμειακώς ενήμερα και έχει παρέχει τουλάχιστον ένα έτος από την εγγραφή τους στο επιμελητήριο. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι η χρονική διάρκεια του ενός έτους νοείται ως συνεχής και χωρίς διακοπές χρονική διάρκεια προκειμένου να πληρωθεί η προϋπόθεση αυτή του δικαιώματος ψήφου.

Διευκρίνιση 7

Από την παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «δικαίωμα ψήφου έχουν τα μέλη των Επιμελητηρίων, εφόσον είναι ταμειακώς ενήμερα και έχει παρέλθει τουλάχιστον ένα (1) έτος από την εγγραφή τους στο οικείο Επιμελητήριο».

Η ως άνω διάταξη είναι σαφής και τάσσει δύο προϋποθέσεις για τη δυνατότητα άσκησης του δικαιώματος του εκλέγειν για ένα μέλος του επιμελητηρίου: α) να είναι ταμειακώς ενήμερο και β) να έχει παρέλθει ένα (1) έτος από την εγγραφή του στο οικείο επιμελητήριο.

Στην περίπτωση που ένα μέλος επιμελητηρίου διαγραφεί από αυτό, και στη συνέχεια εγγραφεί εκ νέου, τότε λογίζεται ως νέο μέλος, με διαφορετικό αριθμό μητρώου και, συνεπώς, το ένα (1) έτος υπολογίζεται από το χρόνο της τελευταίας του εγγραφής.

Ερώτημα 8

Κατά το άρθρο 72 παρ. 6 του νόμου 4497/2017 έχουν τα προσόντα του εκλογέα και διετέλεσαν μέλη επιμελητηρίου τουλάχιστον για δύο τελευταία έτη ή για τρία έτη την πενταετία πριν την ημερομηνία προκήρυξης των εκλογών, επικαλούμενα προγενέστερες ιδιότητές τους ως εκλογέων. Θα πρέπει σαφώς να διευκρινιστεί α) ότι η διετία ως άνω είναι συνεχής χρονική περίοδος στο ίδιο επιμελητήριο προ της ημερομηνίας προκήρυξης των εκλογών και β) ότι η τριετία με τις διάφορες επικαλούμενες ιδιότητες του εκλογέα πρέπει να έχει συμπληρωθεί εντός πέντε ετών προ της ίδιας ημερομηνίας.

Διευκρίνιση 8

Από την παρ. 4 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «εκλόγιμοι είναι όσοι έχουν τα προσόντα του εκλογέα και διετέλεσαν μέλη Επιμελητηρίου τουλάχιστον για δύο (2) τελευταία έτη ή για τρία (3) έτη την πενταετία πριν από την ημερομηνία προκήρυξης των εκλογών, είτε ατομικά είτε ως μέλη ή διαχειριστές προσωπικών εταιρειών, ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών, εταιρειών περιορισμένης ευθύνης ή ως μέλη διοικητικών συμβουλίων ανωνύμων εταιριών ή συνεταιρισμών ή ως εκπρόσωποι υποκαταστημάτων ελληνικών ή αλλοδαπών επιχειρήσεων. Οι απασχολούμενοι συνταξιούχοι είναι εκλόγιμοι».

Η ως άνω διάταξη είναι σαφής και τάσσει δύο διαζευκτικές προϋποθέσεις για τη δυνατότητα άσκηση του δικαιώματος του εκλέγεσθαι: α) είτε τα φυσικά πρόσωπα που θέτουν υποψηφιότητα να έχουν διατελέσει μέλη του εν λόγω επιμελητηρίου (είτε ατομικά είτε ως μέλη ή διαχειριστές προσωπικών εταιρειών, ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών, εταιρειών περιορισμένης ευθύνης ή ως μέλη διοικητικών συμβουλίων ανωνύμων εταιριών ή συνεταιρισμών ή ως εκπρόσωποι υποκαταστημάτων ελληνικών ή αλλοδαπών επιχειρήσεων) **για** τα δύο (2) τελευταία έτη (**σ.σ. η πρόθεση «για» σημαίνει πλήρη έτη**) είτε β) τα φυσικά πρόσωπα που θέτουν υποψηφιότητα να έχουν διατελέσει μέλη του εν λόγω επιμελητηρίου (είτε ατομικά είτε ως μέλη ή διαχειριστές

προσωπικών εταιρειών, ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών, εταιρειών περιορισμένης ευθύνης ή ως μέλη διοικητικών συμβουλίων ανωνύμων εταιριών ή συνεταιρισμών ή ως εκπρόσωποι υποκαταστημάτων ελληνικών ή αλλοδαπών επιχειρήσεων) για τρία (3) έτη την πενταετία πριν από την ημερομηνία προκήρυξης των εκλογών (σ.σ. η πρόθεση «για» σημαίνει πλήρη έτη).

Ερώτημα 9

Σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 1 του π.δ. 372/1992, οι αιτήσεις υποψηφιότητας κατατίθεται κατά Συνδυασμό από τον επικεφαλής αυτού το αργότερο 30 ημέρες πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών. Από τη ρύθμιση αυτή προκύπτει ότι κάθε συνδυασμός πρέπει να ορίσει ένα πρόσωπο ως επικεφαλής του συνδυασμού ο οποίος και θα φέρει την ευθύνη για την εκτέλεση των καθηκόντων αυτών. Υποβολή συνδυασμού χωρίς κατονομασία ενός προσώπου ως επικεφαλής δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι νόμιμος συνδυασμός και δεν μπορεί να συμμετάσχει στις εκλογές.

Διευκρίνιση 9

Από την παρ. 1 του άρθρου 7 του π.δ. 372/1992 προβλέπεται ότι «οι αιτήσεις υποψηφιότητας κατατίθενται κατά συνδυασμό, από τον επικεφαλής αυτού στο πρωτόκολλο της εκλογικής επιτροπής το αργότερο τριάντα (30) ημέρες πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών».

Από τη γραμματική διατύπωση της ως άνω διάταξης προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι αιτήσεις υποψηφιότητας κατατίθενται κατά συνδυασμό (σ.σ. το ψηφοδέλτιο), από τον επικεφαλής του συνδυασμού στο πρωτόκολλο της εκλογικής επιτροπής. Συνεπώς, **αν δεν έχει οριστεί πρόσωπο ως επικεφαλής του συνδυασμού δεν μπορεί διενεργηθεί νομίμως η κατάθεση των υποψηφιοτήτων του οικείου συνδυασμού.**

Ερώτημα 10

- Τα υποκαταστήματα διαθέτουν μια ψήφο έστω και αν είναι περισσότερα στο ίδιο Επιμελητήριο. Ερωτάται πως θεωρούνται αυτά ταμειακά εντάξει όταν απαλλάσσονται από την καταβολή των τελών τήρησης μερίδας Γ.Ε.ΜΗ. τα οποία καταβάλει μόνο η

μητρική εταιρεία (άρθρο 16, παρ. 3 ν. 4919/2022). Η νομική υπηρεσία (σ.σ. της Κ.Ε.Ε.Ε) έχει την άποψη ότι αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως ταμειακά εντάξει έστω και αν τα τέλη Γ.Ε.ΜΗ. έχει καταβάλει για λογαριασμό τους η μητρική εταιρεία, δεδομένου ότι αυτά στερούνται αριθμού Γ.Ε.ΜΗ.

- Παρόμοιο θέμα γεννάται και προκειμένου περί πολλών υποκαταστημάτων αλλοδαπών εταιρειών (ευρισκόμενα σε διάφορα Επιμελητήρια), όπου μόνο ένα από τα υποκαταστήματα αυτά καταβάλει τέλη Γ.Ε.ΜΗ., κατ' επιλογή της μητρικής εταιρείας. Η νομική υπηρεσία (σ.σ. της Κ.Ε.Ε.Ε) έχει την άποψη ότι και αυτά δεν μπορεί να θεωρούνται ως ταμειακά εντάξει, όταν τα τέλη Γ.Ε.ΜΗ. έχει καταβάλλει για λογαριασμό του υποκαταστήματος το επιλεγέν από την αλλοδαπή μητρική εταιρεία υποκατάστημα στην Ελλάδα, το οποίο και δικαιούται να ψηφίζει.
- Ένα άλλο ερώτημα αφορά στη δυνατότητα να είναι εκλογέας υποκατάστημα ημεδαπής επιχείρησης, που εδρεύει στην έδρα της μητρικής επιχείρησης, δεδομένου ότι τα υποκαταστήματα ιδρύονται σε περιοχή διαφορετικού Επιμελητηρίου (π.χ. το κεντρικό να ευρίσκεται στο Δήμο Αθηναίων και το υποκατάστημα στον ίδιο Δήμο αλλά στα Πετράλωνα ή σε διαφορετικό Δήμο, π.χ. στο Δήμο Καλλιθέας). Το υποκατάστημα αυτό θεωρείται εκλογέας ή όχι; Σημειωτέον ότι το δικαίωμα ψήφου απονέμεται σε ένα μόνο υποκατάστημα κατά Επιμελητήριο. Η άποψη της νομικής υπηρεσίας (σ.σ. της Κ.Ε.Ε.Ε.) είναι ότι υποκατάστημα, ευρισκόμενο στο ίδιο επιμελητήριο με τη μητρική εταιρεία, δεν δικαιούται να ψηφίζει (έστω και αν βρίσκεται σε διαφορετικό Δήμο, δηλαδή σε διαφορετική πόλη του ίδιου Επιμελητηρίου), γιατί εκεί ψηφίζει η μητρική εταιρεία.

Διευκρίνιση 10

Από την παρ. 1 του άρθρου 64 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «με την επιφύλαξη ειδικότερων διατάξεων, μέλη του Επιμελητηρίου είναι αυτοδίκαια **τα νομικά και φυσικά πρόσωπα** που υποχρεούνται να εγγράφονται στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.), σύμφωνα με τον ν. 3419/2005 (σ.σ. πλέον 4919/2022) από τη στιγμή εγγραφής τους σε αυτό και μέχρι τη διαγραφή τους από αυτό. **Τα νομικά και φυσικά πρόσωπα** που δεν εγγράφονται υποχρεωτικά στο Γ.Ε.ΜΗ. αλλά ασκούν οικονομική ή επαγγελματική δραστηριότητα δικαιούνται να εγγράφονται στα Επιμελητήρια.». Παράλληλα, από την περ. θ' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «κάθε υποκατάστημα ημεδαπής επιχείρησης διαθέτει μία ψήφο ανά

Επιμελητήριο. Σε περίπτωση που περισσότερα του ενός υποκαταστήματα ημεδαπής επιχείρησης είναι εγγεγραμμένα στο ίδιο Επιμελητήριο, δικαίωμα ψήφου έχει μόνο ένα υποκατάστημα, που υποδεικνύεται από τη διοίκηση της έδρας. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον διευθυντή του υποκαταστήματος ή τον αναπληρωτή αυτού». Επίσης, από την περ. ι' της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017 προβλέπεται ότι, «κάθε αλλοδαπή ανώνυμη εταιρεία και εταιρεία περιορισμένης ευθύνης διαθέτει μία ψήφο, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον νόμιμο εκπρόσωπο».

Από τη γραμματική διατύπωση των ως άνω διατάξεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι μέλη επιμελητηρίου μπορεί να είναι μόνο νομικά ή φυσικά πρόσωπα. Ωστόσο, το υποκατάστημα δεν έχει αυτοτελή νομική προσωπικότητα ανεξάρτητη του ημεδαπού ή αλλοδαπού νομικού προσώπου στο οποίο ανήκει, αλλά απλώς αποτελεί αποκεντρωμένο τμήμα/παράρτημα αυτού ή, αλλιώς, προέκταση της ημεδαπής ή αλλοδαπής επιχείρησης. **Συνεπώς, καταρχήν, το υποκατάστημα δεν μπορεί να είναι μέλος επιμελητηρίου και δεν έχει δικαίωμα ψήφου αυτοτελώς.**

Το υποκατάστημα μπορεί μόνο να εκπροσωπεί την επιχείρηση της οποίας αποτελεί αποκεντρωμένο τμήμα/παράρτημα στην εκλογική διαδικασία, εφόσον η επιχείρηση αυτή δραστηριοποιείται εντός των γεωγραφικών ορίων αρμοδιότητας του επιμελητηρίου μέσω ενός ή περισσότερων υποκαταστημάτων και εφόσον η ίδια η επιχείρηση (που είναι νομικό πρόσωπο και συνεπώς μπορεί να έχει την ιδιότητα του μέλους) έχει εγγραφεί στο οικείο επιμελητήριο. Συνεπώς, αυτός που έχει την υποχρέωση να είναι ταμειακώς εντάξει, απέναντι στο οικείο επιμελητήριο, είναι η επιχείρηση στην οποία ανήκει το υποκατάστημα και όχι το ίδιο το υποκατάστημα.

Για τις ημεδαπές επιχειρήσεις, εφόσον αυτές δραστηριοποιούνται στα γεωγραφικά όρια αρμοδιότητας ενός επιμελητηρίου μόνο μέσω υποκαταστήματος, αυτές μπορούν να έχουν δικαίωμα μίας (1) ψήφου στην εκλογική διαδικασία του οικείου επιμελητηρίου, μέσω του υποκαταστήματός τους, εφόσον **είτε** έχουν καταβάλει τα τέλη τήρησης μερίδας Γ.Ε.ΜΗ στο οικείο επιμελητήριο **είτε** την ετήσια συνδρομή στο οικείο Επιμελητήριο μέχρι και το προηγούμενο των εκλογών έτος. Αν έχουν περισσότερα υποκαταστήματα στα γεωγραφικά όρια αρμοδιότητας του

ίδιου επιμελητηρίου, δικαίωμα ψήφου έχει μόνο ένα (1) υποκατάστημα, αφού μόνο ένα μπορεί κάθε φορά να τις εκπροσωπεί σε κάθε επιμελητήριο.

Για τις ημεδαπές επιχειρήσεις, εφόσον αυτές έχουν την έδρα τους στα γεωγραφικά όρια αρμοδιότητας ενός επιμελητηρίου και δραστηριοποιούνται σε αυτά και μέσω υποκαταστήματος, δικαίωμα ψήφου έχει μόνο η επιχείρηση, σύμφωνα με όσα προβλέπονται από την παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017, και όχι το υποκατάστημα αφού στα συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια η επιχείρηση ήδη εκπροσωπείται από το νομικό της πρόσωπο.

Για παράδειγμα, μια εμπορική επιχείρηση με έδρα στο νομό Αττικής, που έχει 4 υποκαταστήματα στην Αττική και 2 στην Πάτρα, έχει δικαίωμα ψήφου στο επιμελητήριο όπου είναι εγγεγραμμένη ως μέλος στον νομό Αττικής, εφόσον έχει καταβάλει τα τέλη τήρησης μερίδας Γ.Ε.ΜΗ στο εν λόγω επιμελητήριο. Τα 4 υποκαταστήματά της στην Αττική δεν έχουν δικαίωμα ψήφου, αφού στα συγκεκριμένα γεωγραφικά όρια η επιχείρηση ήδη εκπροσωπείται από το νομικό της πρόσωπο.

Η επιχείρηση, εφόσον έχει εγγραφεί στο οικείο επιμελητήριο του νομού Αχαΐας και έχει καταβάλει την ετήσια συνδρομή στο εν λόγω επιμελητήριο, δια του υποκαταστήματός της, έχει δικαίωμα μίας (1) ψήφου στην εκλογική διαδικασία του οικείου επιμελητηρίου, μέσω του ενός από τα δύο υποκαταστήματά της στην Πάτρα, που υποδεικνύεται από τη διοίκηση της έδρας.

Για τις αλλοδαπές επιχειρήσεις, εφόσον αυτές δραστηριοποιούνται στα γεωγραφικά όρια αρμοδιότητας ενός επιμελητηρίου μόνο μέσω υποκαταστήματος, αυτές μπορούν να έχουν δικαίωμα μίας (1) ψήφου στην εκλογική διαδικασία του οικείου επιμελητηρίου, μέσω του υποκαταστήματός τους, εφόσον είτε έχουν καταβάλει τα τέλη τήρησης μερίδας Γ.Ε.ΜΗ στο οικείο επιμελητήριο είτε την ετήσια συνδρομή στο οικείο Επιμελητήριο μέχρι και το προηγούμενο των εκλογών έτος. Αν έχουν περισσότερα υποκαταστήματα στα γεωγραφικά όρια αρμοδιότητας του ίδιου επιμελητηρίου, δικαίωμα ψήφου έχει μόνο ένα (1) υποκατάστημα, αφού μόνο ένα μπορεί κάθε φορά να τις εκπροσωπεί σε κάθε επιμελητήριο.

Ερώτημα 11

Κατά τη συνεδρίαση της διευρυμένης Δ.Ε. της Κ.Ε.Ε.Ε. στην Κόρινθο τέθηκε και το θέμα του αποκλεισμού ενός εκλογέα να ψηφίζει δύο (2) ή περισσότερες φορές ενόψει του ότι μπορεί ο

εκλογέας αυτός να διαθέτει ατομική επιχείρηση (μία ψήφος) και παράλληλα να συμμετέχει και σε προσωπική εταιρεία (ομόρρυθμος) εταίρος οπότε χάνεται η δεύτερη ψήφος του. Αίτημα ήταν να επιτρέπεται σε κάθε εκλογέα να διαθέτει τόσες ψήφους ανάλογα με τις επιχειρήσεις που έχει και που εκπροσωπεί. Η ρύθμιση αυτή έρχεται σε σύγκρουση με τη ρητή διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 5 του εκλογικού π.δ. 372/1992, η οποία, αν γίνει δεκτή η άποψη αυτή, θα πρέπει να τροποποιηθεί. Η άποψη της νομικής υπηρεσίας είναι να παραμείνει το καθεστώς όπως έχει, δεδομένου ότι, στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει δυνατότητα όπως ο στερούμενος τη δεύτερη ψήφο αντικατασταθεί από άλλο μέλος προσωπικής εταιρείας ή από άλλο σύμβουλο ή ανώτατο στέλεχος της ανώνυμης εταιρείας κ.ο.κ.

Διευκρίνιση 11

Από την παρ. 2 του άρθρου 5 του π.δ. προβλέπεται ότι, **«κανένας ψηφοφόρος δεν δύναται να έχει περισσότερες από μία ψήφους όσες ιδιότητες και αν έχει**. Σε περίπτωση ασκήσεως περισσότερων επαγγελματών από το ίδιο φυσικό πρόσωπο, ή την ίδια επιχείρηση το εκλογικό δικαίωμα ασκείται στην κατηγορία της κατά δήλωση επιλογής του.». Παράλληλα, από τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 72 του ν. 4497/2017, προβλέπεται ότι, «α. Κάθε φυσικό πρόσωπο διαθέτει μία ψήφο. β. Κάθε προσωπική εταιρεία διαθέτει δύο ψήφους. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται ως εξής: αα. για τις ομόρρυθμες εταιρείες, **από δύο ομόρρυθμους εταίρους της**, που υποδεικνύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπο αυτών, ββ. για τις ετερόρρυθμες εταιρείες, **είτε από δύο ομόρρυθμους εταίρους είτε από τον ομόρρυθμο και έναν ετερόρρυθμο εταίρο**, που υποδεικνύονται από τον νόμιμο εκπρόσωπο αυτών. γ. Κάθε Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης διαθέτει δύο ψήφους. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται **είτε από δύο διαχειριστές είτε από έναν διαχειριστή και έναν εταίρο**, οι οποίοι υποδεικνύονται από την εταιρεία. δ. Κάθε μονοπρόσωπη Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης διαθέτει μία ψήφο. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον διαχειριστή της. ε. Κάθε Ανώνυμη Εταιρεία διαθέτει τρεις ψήφους. Το δικαίωμα ψήφου **ασκείται από τρεις εκπροσώπους**, οι οποίοι πρέπει να είναι μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή ανώτατα διοικητικά στελέχη και υποδεικνύονται από το Διοικητικό Συμβούλιο.

στ. Κάθε μονοπρόσωπη Ιδιωτική Κεφαλαιουχική Εταιρεία διαθέτει μία ψήφο. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον διαχειριστή της.

ζ. Οι υπόλοιπες Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες διαθέτουν δύο ψήφους. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται είτε από δύο διαχειριστές είτε από έναν διαχειριστή και έναν εταίρο που υποδεικνύονται από την εταιρεία.

η. Κάθε υποκατάστημα ημεδαπής επιχείρησης διαθέτει μία ψήφο ανά Επιμελητήριο. Σε περίπτωση που περισσότερα του ενός υποκαταστήματα ημεδαπής επιχείρησης είναι εγγεγραμμένα στο ίδιο Επιμελητήριο, δικαίωμα ψήφου έχει μόνο ένα υποκατάστημα, που υποδεικνύεται από τη διοίκηση της έδρας. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον διευθυντή του υποκαταστήματος ή τον αναπληρωτή αυτού.

θ. Κάθε αλλοδαπή ανώνυμη εταιρεία και εταιρεία περιορισμένης ευθύνης διαθέτει μία ψήφο, υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον νόμιμο εκπρόσωπο.

ι. Κάθε συνεταιρισμός διαθέτει δύο ψήφους. Το δικαίωμα ψήφου ασκείται από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα ή τους αναπληρωτές τους, οι οποίοι πρέπει να είναι του μέλη του Δ.Σ..».

Από την επισκόπηση των ως άνω διατάξεων γίνεται σαφές ότι ένας εκλογέας (φυσικό πρόσωπο) δεν μπορεί να ασκήσει περισσότερες από μία (1) φορά το δικαίωμα του εκλέγειν στην ίδια εκλογική διαδικασία Επιμελητηρίου. Μπορεί όμως να ασκήσει το δικαίωμα του εκλέγειν μέχρι μία (1) φορά σε διαφορετικά Επιμελητήρια εφόσον συγκεντρώνει σε αυτά τις προϋποθέσεις του εκλογέα.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο προϊστάμενος του Τμήματος Εξυπηρέτησης
Κοινού και Πρωτοκόλλου

Κ.Α.Α.
ΜΠΙΛΗ ΕΥΣΤΑΘΙΑ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΘΕΟΔΩΡΙΚΑΚΟΣ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υπουργού Ανάπτυξης
2. Γραφείο Υπηρεσιακής Γραμματέως
3. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Εμπορίου
4. Γραφείο Προϊστάμενου Γενικής Διεύθυνσης Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή